

[Etusivu](#) > ... > [Sinun Oikeutesi](#) > [Syytetyt \(rikosoikeudelliset Menettelyt\)](#) > 1 - Vastaajan oikeudet rikostutkinnan aikana

1 - Vastaajan oikeudet rikostutkinnan aikana

A. Vaikuttaako tutkintaan se, että vastaaja on ulkomaalainen?

Tämä ei periaatteessa vaikuta tutkintaan.

Jos vastaaja ei osaa riittävästi saksaa, hänellä on oikeus saada maksutta tulkki avustamaan häntä kuulusteluissa. Vastaajan ei tarvitse eikä hänen pidäkään vastata kysymyksiin, ellei tulkki ole paikalla. Tulkki esittää kysymykset vastaajalle kielellä, jota tämä ymmärtää. Hän myös tulkkaa vastaukset saksaksi.

Tulkin on vähintäänkin tulkettava vastaajalle tiedot ja ohjeet niistä oikeudellisista seikoista, jotka vastaajalle on ilmoitettava lain nojalla. Tarvittaessa tulkki voi avustaa vastaajaa myös yhteydenpidossa tälle nimettyyn puolustajaan (mutta ei tämän itsensä valitsemaan asianajajaan).

Jos vastaaja saa tiedon syyttäjän määräyksestä tai tuomioistuimen päätöksestä, hänellä on myös oikeus saada käänнос näistä asiakirjoista. Jos vastaaja haluaa tutustua tapausta koskeviin asiakirjoihin, kääntäjä avustaa häntä vain, jos vastaajalla ei ole puolustusasianajajaa eikä voida kohtuudella odottaa, että hän pystyisi itse hankkimaan käänноksen tarvittavista asiakirjoista.

B. Mitä vaiheita rikostutkintaan kuuluu?

- Rikostutkinnan tarkoituksena on selvittää, onko tapahtunut rikos, ja jos on, kuka on syyllinen.
- Jos jotakin henkilöä epäillään tutkinnan perusteella tietyn rikoksen tekijäksi, häntä pidetään epäiltynä.
- Tuomioistuimen on toteutettava tutkinnan yhteydessä tiettyjä toimenpiteitä. Sen on selvitettävä rikokseen liittyvät tapahtumat ja toteutettava niin sanottu kontradiktorinen menettely. Näissä menettelyissä ovat mukana syyttäjät ja vastaaja yhdessä puolustusasianajajansa kanssa. Sekä syyttäjät että asianajajat voivat esittää vastaajalle kysymyksiä. Syyttäväviranomaiset voivat myös pyytää tuomioistuinta hyväksymään muita todisteita, jos ne katsovat tämän tarpeelliseksi yleisen edun nimissä.
- Syyttäjät ja/tai rikostutkijat voivat suorittaa useimmat tutkintatoimet omasta aloitteestaan, ilman tuomioistuimen erillistä hyväksyntää. Tällaisia toimia ovat muun muassa selvitykset ja kuulustelut, henkilöllisyyden tarkastukset, talteenotot sekä henkilön vaatteiden ja hänen hallussaan olevien esineiden tarkastaminen.
- Tutkintavankeuden määräämistä ja sen jatkamista varten tarvitaan tuomioistuimen määräys. Sama koskee perusoikeuksien rajoittamista edellyttäviä pakkokeinoja (esim. kotietsintä kotirauhan suojaamisessa paikoissa, pankkitilien tutkinta, puhelinkuuntelu tai puhelutietojen selvittäminen).
- Jos todetaan, että rikosta ei ole tapahtunut tai jos selvitettyt tosiseikat eivät riitä epäillyn tuomitsemiseen, syyttäjän on lopetettava tutkimukset. Jos tosiseikat on voitu todentaa riittäväällä varmuudella, syyttäjän on kaikissa muissa tapauksissa nostettava syyte toimivaltaisessa tuomioistuimessa.
- Syyttäjät voi päättää syytetoimista luopumisesta tapauksissa, joissa asian käsittelyä ei lopeteta mutta joissa myöskään tuomitseminen ei ole tarpeen siksi, että vastaaja (useimmissa tapauksissa) maksaa sakon. Syytetoimista luopuminen ei ole mahdollista, jos rikos on aiheuttanut uhrin kuoleman tai jos se kuuluu lautamiesoikeuden (*Laienrichtergericht*) tai valamiesoikeuden (*Geschworenengericht*) toimivallan piiriin eli jos siitä voidaan (periaatteessa) määrätä yli viiden vuoden vankeusrangaistus.

i. Todisteiden kerääminen / tutkintavaltuudet

Tuomioistuimen on toteutettava tutkinnan yhteydessä tiettyjä toimenpiteitä. Sen on selvitettävä rikokseen liittyvät tapahtumat ja toteutettava niin sanottu kontradiktorinen menettely. Näissä menettelyissä ovat mukana syyttäjät ja vastaaja yhdessä puolustusasianajajansa kanssa. Sekä syyttäjät että asianajajat voivat esittää vastaajalle

kysymyksiä. Syyttäjä voi myös pyytää tuomioistuinta hyväksymään muita todisteita, jos hän katsoo tämän tarpeelliseksi yleisen edun nimissä.

Rikostutkinnasta vastaavat rikostutkimusosastoa johtavat syyttäjäviranomaiset. Rikostutkimusosasto aloittaa tutkinnan omasta aloitteestaan, kolmannen osapuolen poliisille tekemän rikosilmoituksen perusteella tai syyttäjän määräyksestä.

Syyttäjäviranomaisten tai rikostutkimusosaston on kaikissa tapauksissa ilmoitettava vastaajalle, että hän on rikostutkinnan kohteena, ja syy tähän. Lisäksi vastaajalle on kerrottava, että epäiltynä hänen ei tarvitse antaa asiasta lausuntoja, mutta että jos hän haluaa esittää lausunnon, sitä voidaan käyttää todisteena häntä vastaan.

Jos vastaaja on tehnyt rikoksen, josta häntä syytetään, ja hän tunnustaa syyllisyytensä, tuomioistuin katsoo tunnustuksen lieventäväksi tekijäksi määrätessään tuomiosta. Tunnustaminen ei kuitenkaan vaikuta oikeudenkäynnin kulkuun.

ii. Pidätys

Syyttäjä ja/tai rikostutkijat voivat suorittaa useimmat tutkintatoimet omasta aloitteestaan, ilman tuomioistuimen erillistä hyväksyntää. Tällaisia toimia ovat muun muassa selvitykset ja kuulustelut, henkilöllisyyden tarkastukset, talteenotot sekä henkilön vaatteiden ja hänen hallussaan olevien esineiden tarkastaminen.

iii. Kuulustelu

iv. Tutkintavankeus

Tutkintavankeuden määräämistä ja sen jatkamista varten tarvitaan tuomioistuimen määräys. Sama koskee perusoikeuksien rajoittamista edellyttäviä pakkokeinoja (esim. kotietsintä kotirauhan suojaamisissa paikoissa, pankkitilien tutkinta, puhelinkuuntelu tai puhelutietojen selvittäminen).

Vastaaja voi joutua tutkintavankeuteen vain, jos rikosepäily on vahva ja tutkintavankeus katsotaan aiheelliseksi (esimerkiksi karkaamisriskin vuoksi tai siksi, että hänen pelätään tuhoavan todisteita tai tekemän uusia rikoksia). Rikostutkimusosasto voi pidättää epäillyn vain tuomioistuimen luvalla, paitsi jos hänet on saatu kiinni itse teossa tai asiaan liittyy välitön vaara.

Tutkintavankeuden tulee perustua tuomioistuimen määräykseen, ja se on pantava täytäntöön vankilassa. Rikostutkimusosasto voi pitää epäillyn pidätettynä enintään 48 tuntia, minkä jälkeen hänet on siirrettävä tuomioistuinkäsittelyyn ilman aiheetonta viivytystä.

Laissa ei säädetä erikseen siitä, millä tavoin pidätetty voi ilmoittaa pidätyksestä läheisilleen. Kaikissa vankiloissa työskentelee sosiaalityöntekijöitä, jotka avustavat näissä tilanteissa.

Epäillylle on luettava päätös, jossa hänet määrätään tutkintavankeuteen, tarvittaessa tulkin avustuksella. Hänelle on myös annettava päätöksestä kirjallinen jäljennös. Päätöksessä on mainittava, millaista rikosta häneen kohdistuva vahva epäily koskee. Lisäksi päätöksessä on mainittava kaikki tosiseikat, jotka tuomioistuimen näkemyksen mukaan oikeuttavat tutkintavankeuteen määräämisen.

Vastaajalla on oltava edustajanaan puolustusasianajaja koko tutkintavankeuden ajan. Jos hän ei itse nimeä puolustusasianajajaa, sellainen määrätään hänelle viran puolesta.

Tuomioistuin tekee päätöksen tutkintavankeuteen määräämisestä suullisessa menettelyssä.

Vastaaja voi hakea muutosta päätökseen tutkintavankeuden määräämisestä tai sen myöhemmästä jatkamisesta ylioikeudelta (*Oberlandesgericht*) kolmen päivän kuluessa päätöksen tekemisestä.

Tutkintavankeutta koskeva päätös tehdään aina rajoitetuksi ajaksi. Ensimmäinen tutkintavankeuteen määräämistä koskeva päätös on voimassa 14 vuorokautta. Päätös tutkintavankeuden jatkamisesta ensimmäisen kerran on voimassa kuukauden. Tämän jälkeen tutkintavankeutta voidaan jatkaa kaksi kuukautta kerrallaan.

Tutkintavankeuden ei pitäisi kestää enempää kuin kuusi kuukautta yhteensä, mutta tätä määräaikaa voidaan pidentää, jos kyseessä on erityisen vakava rikos.

C. Vastaajan oikeudet rikostutkinnan aikana

Vastaajan oikeudet riippuvat siitä, mistä tutkinnan vaiheesta on kyse:

- Tutkinta ja todisteiden vastaanottaminen
- Pidätys ja tutkintavankeus
- Rikossyyte
- Puolustuksen valmistautuminen oikeudenkäyntiin

Vastaajalla on kuitenkin kaikissa menettelyn vaiheissa seuraavat oikeudet:

- oikeus saada tietää mahdollisimman varhaisessa vaiheessa siitä, että hän on rikostutkinnan kohteena, se, mistä rikoksesta häntä epäillään, sekä tärkeimmät prosessuaaliset oikeutensa.
- oikeus saada valitsemansa puolustusasianajaja tai pyytää oikeusapuna maksuton oikeudenkäyntiavustaja. Jos asiaan liittyvät oikeudelliset tai tosiseikat ovat monimutkaiset, vastaaja voi pyytää oikeusavustajan nimeämistä oikeusapuna koko menettelyn ajaksi. Kun rikosoikeudenkäyntimenettelyn kohteena on ulkomaalainen, joka ei tunne Itävallan oikeusjärjestelmää, oikeusapu todennäköisesti myönnetään. Kaikissa tapauksissa, joissa puolustusasianajajan käyttö on tarpeen, vastaajalle nimetään oikeusavustaja viran puolesta, ellei hän itse valitse omaa puolustusasianajajaa. Jos vastaajalle ei myönnetä oikeusavustajaa oikeusapuna, hänen on maksettava viran puolesta nimetyin puolustusasianajajan palkkio itse.

Puolustusasianajajaa tarvitaan erityisesti seuraavissa menettelyvaiheissa: koko tutkintavankeusaika, menettely, jossa päätetään psyykkisesti sairaiden rikosentekijöiden hoitoon määräämisestä, menettely lautamiesoikeudessa tai valamiesoikeudessa, tai yhden tuomarin kokoonpanossa käytävä oikeudenkäynti, jos rikoksesta voidaan määrätä yli kolmen vuoden vankeusrangaistus.

- Puolustusasianajajaa tarvitaan asiakirja-aineistoon tutustumiseen;
- vastaajaa vastaan esitettyjen väitteiden kommentoimiseen tai niiden kommentoimatta jättämiseen;
- todisteiden vastaanottamisen pyytämiseen;
- valituksen tekemiseen syyttäväviranomaisten tai rikostutkijoiden toimenpiteistä sekä tuomioistuimen päätöksistä;
- kääntäjän/tulkin saamiseen.

i. Oikeus tulkkaukseen ja käännöksiin

Jos vastaaja ei osaa riittävästi saksaa, hänellä on oikeus saada maksutta tulkki avustamaan häntä kuulusteluissa. Vastaajan ei tarvitse eikä hänen pidäkään vastata kysymyksiin, ellei tulkki ole paikalla. Tulkki esittää kysymykset vastaajalle kielellä, jota tämä ymmärtää. Hän myös tulkkaa vastaukset saksaksi.

Tulkin on vähintäänkin tulkattava vastaajalle tiedot ja ohjeet niistä oikeudellisista seikoista, jotka vastaajalle on ilmoitettava lain nojalla. Tarvittaessa tulkki voi avustaa vastaajaa myös yhteydenpidossa tälle nimettyyn puolustajaan (mutta ei tämän itsensä valitsemaan asianajajaan).

Jos vastaaja saa tiedon syyttäjän määräyksestä tai tuomioistuimen päätöksestä, hänellä on myös oikeus saada käännös näistä asiakirjoista. Jos vastaaja haluaa tutustua tapausta koskeviin asiakirjoihin, kääntäjä avustaa häntä vain, jos vastaajalla ei ole puolustusasianajajaa eikä voida kohtuudella odottaa, että hän pystyisi itse hankkimaan käännöksen tarvittavista asiakirjoista.

ii. Oikeus saada tietoa ja tutustua asiakirja-aineistoon

Vastaajalla on oikeus tutustua asiakirja-aineistoon. Tällä tavoin vastaaja saa lisätietoa häntä vastaan esitetyistä todisteista. Poikkeustapauksissa tutustuminen osaan asiakirja-aineistosta voidaan evätä. Vastaajalla on oikeus esittää milloin tahansa omia todisteita.

iii. Oikeus asianajajaan ja oikeus ilmoittaa tilanteesta kolmannelle osapuolelle

Vastaaja ei välttämättä tarvitse asianajajaa, paitsi jos asian käsittely edellyttää puolustusasianajajan nimeämistä. Vastaaja voi kuitenkin halutessaan ottaa milloin tahansa yhteyttä asianajajaan riippumatta siitä, onko hänet pidätetty. Lisäksi on annettava mahdollisuus käyttää tulkkia avustamaan vastaajaa ja puolustusasianajajaa yhteydenpidossa.

Jos vastaaja on pidätetty ja hän tuntee asianajajan, jonka haluaa puolustavan itseään, hän voi ottaa tähän yhteyttä myös poliisin välityksellä. Jos vastaajalla ei ole tiedossa asianajajaa, hän voi pyytää apua asianajajaliiton (*Rechtsanwaltskammer*) päivystyksestä.

iv. Oikeus saada maksutonta oikeusapua

Vastaajalla on menettelyn kaikissa vaiheissa oikeus saada valitsemansa puolustusasianajaja tai pyytää oikeusapuna maksuton oikeudenkäyntiavustaja. Jos asiaan liittyvät oikeudelliset tai tosiseikat ovat monimutkaiset, vastaaja voi pyytää oikeusavustajan nimeämistä oikeusapuna koko menettelyn ajaksi. Kun rikosoikeudenkäyntimenettelyn kohteena on ulkomaalainen, joka ei tunne Itävallan oikeusjärjestelmää, oikeusapu todennäköisesti myönnetään. Kaikissa tapauksissa, joissa se on tarpeen, vastaajalle nimetään puolustusasianajaja viran puolesta, ellei hän itse valitse asianajajaa. Jos vastaajalle ei myönnetä oikeusavustajaa oikeusapuna, hänen on maksettava viran puolesta nimetyn puolustusasianajajan palkkio itse.

v. Mitä pitäisi tietää seuraavista seikoista?

a. Syyttömyysolettama

Jos todetaan, että rikosta ei ole tapahtunut tai jos selvitettyt tosiseikat eivät riitä epäillyn tuomitsemiseen, syyttäjän on lopetettava tutkimukset. Jos tosiseikat on voitu todentaa riittävällä varmuudella, syyttäjän on kaikissa muissa tapauksissa nostettava syyte toimivaltaisessa tuomioistuimessa.

b. Oikeus vaieta ja oikeus olla todistamatta itseään vastaan

Oikeus vaieta on henkilöillä muun muassa silloin, jos he muuten asettaisivat itsensä tai sukulaisensa (156 §:n 1 momentin 1 kohta) alttiiksi syytteeseen joutumisen vaaralle tai heitä vastaan käytävän rikosoikeudellisen menettelyn yhteydessä alttiiksi vaaralle todistaa itseään vastaan omaa siihenastista kertomustaan laajemmin.

vi. Alaikäisiä koskevat erityistakeet

Jos lapset tai alaikäiset ovat joutuneet väkivallan uhreiksi tai todistajiksi, heillä on oikeus psykososiaaliseen ja oikeudelliseen tukeen menettelyn aikana.

D. Tutkintaan liittyvät lakisääteiset määräajat

Jos todetaan, että rikosta ei ole tapahtunut tai jos selvitettyt tosiseikat eivät riitä epäillyn tuomitsemiseen, syyttäjän on lopetettava tutkimukset. Kaikissa muissa tapauksissa, joissa tosiseikat on näytetty riittävällä tavalla toteen, syyttäjäviranomaisten on saatettava asia toimivaltaisen tuomioistuimen käsiteltäväksi.

■ Päivitetty viimeksi: 15/09/2025

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.